

Täysistunto

Tiistai 3.11.2020 klo 14.00—20.59

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 188/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelu. — Esittely, ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.27 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyse Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön eli YTHS:n tiedonsaantioikeudesta. Tiedonsaantioikeus kohdistuu korkeakouluopiskelijoiden tiettyihin henkilötietoihin opiskeluterveydenhuollon palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettu laki eli opiskeluterveydenhuoltolaki tulee voimaan 1.1.2021. Tuolloin jo pohdinnassa olivat tiedonsaantitarpeet, mutta Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen kaikkia vaikutuksia suomalaiseseen kansalliseen tietosuojasääntelyyn ei vielä tuolloin ollut tiedossa.

YTHS:n asiakaskunta on poikkeuksellinen suomalaisessa terveydenhuoltojärjestelmässä. YTHS:n tuottamiin opiskeluterveydenhuollon palveluihin ovat oikeutettuja vain opiskeluterveydenhuoltolain 2 §:ssä mainitut korkeakouluopiskelijat. YTHS ei saa tarjota palveluitaan muille. Näin ollen YTHS:n on voitava tarkastaa, ketkä ovat sen palveluihin oikeutettuja.

YTHS on saanut tähän asti opiskelijoiden henkilötiedot korkeakoulujen opintorekistereistä. Korkeakoulut ovat antaneet toimeksiannot tietojen luovutukseen. Tässä menettelyssä on kuitenkin vuoden 2020 aikana ilmennyt ongelmia, koska YTHS:ltä on puuttunut nimenomaan tämä lakiin perustuva tiedonsaantioikeus. YTHS ei ole siis viranomainen, vaan se suorittaa julkista hallintotehtävää. Siten sen tiedonsaantioikeudesta on säädettävä erikseen. Opiskelijoiden henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterin pitäjän eli YTHS:n lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi.

Arvoisa puhemies! Mikäli YTHS ei pystyisi tarkistamaan, ketkä ovat sen palveluihin oikeutettuja, opiskelijan olisi joka ikinen kerta saavuttava YTHS:n toimipisteelle todistamaan henkilöllisyytensä sekä oikeutensa palveluihin, ennen kuin hänelle voitaisiin antaa terveysneuvontaa tai varata vastaanotto- tai tutkimusaikoja. Tämä voisi asettaa eri alueilla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2020 vp

asuvia opiskelijoita eriarvoiseen asemaan, eikä olisi käytäntönä välttämättä tarkoituksenmukainen eikä kustannustehokas.

18.30 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaan ensi vuoden alusta voimaan tulevan uuden lain myötä sekä yliopisto-opiskelijat että ammattikorkeakouluopiskelijat ovat oikeutettuja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön eli juuri tämän YTHS:n tuottamiin opiskelijaterveydenhuollon palveluihin. Tämä on erinomainen asia. Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on, että YTHS:n tiedonsaantioikeudesta on täsmällinen säännös. Ministeri esittelikin asian perusteet hyvin ja täsmällisesti.

Tätä lakia säädettäessä ei siis huomioitu riittävästi YTHS:n tiedonsaantitarvetta. YTHS:n on tietenkin voitava varmistaa opiskelijoiden oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin tarkistamalla, että opiskelija on ilmoittautunut läsnäolevaksi suomalaiseen korkeakouluun. Nyt tämä mahdollisuus tarkistukseen ilmeisesti on ollut vain Kelalla ja YTHS on joutunut turvautumaan väliaikaisratkaisuihin, jotka eivät ole enää tulevaisuudessa käytettävissä. On selvää, että YTHS:n on kyettävä varmistamaan opiskelijan oikeus opiskeluterveydenhuoltopalveluihin. Viimeaikaisten tapahtumienkin valossa on tietysti erityisen tärkeää, että tämä voidaan toteuttaa opiskelijoiden henkilötietojen suojaa kunnioittaen.

Puhemies! Näin yleisellä tasolla on aivan keskeistä, että opiskelijoiden hyvinvointiin, henkiseen ja fyysiseen jaksamiseen, mielenterveyteen ja ennalta ehkäiseviin toimiin kiinnitetään huomiota. Yliopisto-, korkeakoulu- ja ammattikorkeakoulumaailmasta aina välillä välittyy huomioita kenties epätasaisuudesta tai oppilaitoskohtaisista tai alueellisistakin eroista, joissa opiskelijaterveydenhuollon saatavuus tai pitkät jonotusajat ovat arkipäivää. Nuoren opiskelijan elämä on välillä kuormittavaa, kenties kamppailua epävarmuuksien keskellä, keskeneräistä minäkuvausta tai yksinäisyyttä, ja tällöin opiskelijaterveydenhuollon merkitys — ja, totta kai, palveluiden toimivuus — on aivan keskeinen.

18.33 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Det här förslaget handlar om att ge Studenthälsan möjlighet att få tillgång till de här patientuppgifterna eller högskolornas databaser för att veta om studerande studerar, och att man ska kunna kalla dem till hälsoundersökning. Det här är en mycket bra sak så att man inte faller på formalia sedan, för vi vet att det till exempel på grund av coronan nu finns ett jättestort tryck kring det här.

Henkilötietojen suojaus on ensisijaisen tärkeää. Se on ihan todella luonnollista ja itsestäänselvyys. Mutta on myös todella tärkeää, että YTHS:n tiedonsaantioikeus toimii käytännössä, kun tiedetään, että varsinkin tällä hetkellä monet yliopistot ovat siirtyneet etäopetukseen, ja tiedetään, että paine just mielenterveyspuolella, josta edustaja Kivisaari tässä kertoi, on aika kovakin. Sen takia on todella tärkeää, että YTHS:llä on kaikki tiedot lähellä, että he voivat sitten kutsua terveystarkastuksiin, koska tähän formaliaan nyt ei saa kaatua. Tiedetään, että tämä korona teettää mielenterveyspuolella paljon, eli nyt pitää tämän toimia käytännössä hyvin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.